

УДК 821.161.2.09 Захарченко

К. С. Кривопишина,

аспірант

(Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького)

krkaterina@ukr.net

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ ВАСИЛЯ ЗАХАРЧЕНКА

У статті вперше зроблено спробу комплексного осмислення основних жанрово-стильових категорій художньої прози В. Захарченка від 60-х років ХХ століття до сьогодні. Зокрема, автор пропонує розмежувати такі жанри малої прози письменника як новела, етюд, образок, ревієм, мікронувела, новела-діалог. Окрему увагу приділено аналізу взаємодії слова та живопису – синтезу мистецтв – у прозі В. Захарченка. Основні стильові прийоми проілюстровано на прикладі першої збірки прозаїка "Співучий корінь". Запропоновано також огляд жанрової специфіки романів та повістей В. Захарченка.

Постановка проблеми. Проза Василя Захарченка налічує нині 10 романів, 9 повістей, понад 100 оповідань і новел, книгу публіцистики "На камені рідного слова" та щоденник "У магнієвому спаласі". Незважаючи на жанрове і стильове розмаїття, а також на вагомість художнього внеску митця в українське письменство ХХ століття, вона досі не ставала об'єктом комплексного дослідження, а тому потребує цілісного й об'єктивного літературознавчого осмислення.

Тематично розмаїті твори письменника об'єднують україноцентричність, національний колорит, увага до історичних реалій. Як слушно твердить М. Слабошпицький, "у кожному романі В. Захарченка триває діалог про українську долю й долю, про нашу пам'ять і безпам'ятство" [1: 142]. Навряд чи варто говорити про циклізацію творів В. Захарченка, але спільність їх тематики очевидна – найчастіше прозаїк художньо осмислює трагічні події Великої Вітчизняної війни, голоду 1947 року, репресій проти українського народу. Кожен твір В. Захарченка – це, по суті, художнє "дослідження", своєрідний зріз певної української проблеми чи трагедії, а цілісно ці тексти презентують широкую картину української дійсності ХХ століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на низку об'єктивних і суб'єктивних причин, творчість В. Захарченка перебуває на маргінесі українського літературознавства. Об'єктивні причини пов'язані з суспільними реаліями ХХ століття: 1973 року письменник був заарештований і засуджений за "буржуазний націоналізм" на п'ять років таборів, а його твори були вилучені з бібліотек. Навіть сьогодні з першими збірками письменника можна ознайомитися лише в приватних колекціях. Незважаючи на гостроту порушених проблем, актуальність і високий художній рівень, твори В. Захарченка виходили невеликими накладками. Виняток становить лише роман "Прибутні люди", відзначений 1995 року Державною премією ім. Т. Шевченка. Навіть найновіші збірки "На відстані зойку" (2007), "Крізь срібний іній" (2005) виходили тиражем близько 1000 примірників. "У нас письменник не заробить, – зізнається В. Захарченко в одному з інтерв'ю, – а ще й сам має вкладати, щоб його книга побачила світ" [2: 5].

До суб'єктивних причин належить небажання автора "пробивати дорогу" своїм творам. В. Захарченко переконаний, що доля написаного не повинна обходити автора: "Я ніколи ні перед ким з критиків чи біля критиків не напрошувався на рецензію, бо вважаю це протиприродним. Наївно вірю, що рецензії виникають не з принуки й не з напрохування, а якимось полюбовно, спонтанно" [3: 7]. При тому в щоденнику письменник зізнається, наскільки важлива для нього критична рецепція: "Росту я від книжки до книжки чи тримаюся на одному рівні?.. Немає ж відгуку у критиці. Мушу самотужки тягти себе за волосся, витягувати з болота небуття" [4: 206].

Навіть побіжний аналіз засвідчує незначну кількість публікацій, присвячених дослідженню творчості В. Захарченка. Окремі проблемно-тематичні особливості його прози висвітлювали І. Дзюба, М. Слабошпицький, В. П'янов. Публікації А. Багнока, Л. Кавун, В. Коваленко, Т. Конончук, О. Логвиненко присвячені інтерпретації окремих творів письменника. Монографія В. Поліщука "Василь Захарченко. Штрихи до творчого портрета" (1997) – єдина нині спроба цілісного аналізу творчості відомого прозаїка [5].

Отже, проза В. Захарченка досі належним чином не вивчена, відсутні ґрунтовні дослідження, в яких би порушувалися питання творчої генези митця, жанрово-стильової своєрідності його творів. Це, а також потреба включення доробку В. Захарченка в контекст історії літератури ХХ століття, зумовлюють **актуальність нашої статті.**

Метою розвідки є висвітлення жанрово-стильових особливостей художньої прози Василя Захарченка. З огляду на обмежений обсяг статті, раціональним видається окреслити різножанровість творчого доробку письменника й докладніше зупинитися на жанрово-стильових особливостях його першої збірки, яка засвідчила становлення своєрідного авторського стилю.

Виклад основного матеріалу. Прийшовши в літературу з журналістики, В. Захарченко поступово еволюціонував від невеликих етюдів та оповідань, що входили до збірок "Співучий корінь" (1964), "Трамвай о шостій вечора" (1966), "Стежка" (1968), до великих епічних полотен, як-от: "Прибутні

люди" (1994), "Великі лови" (2002), "Довгі присмерки" (2004). У творчому доробку прозаїка співіснують традиційні епічні жанри (новели, оповідання) і специфічні жанрові утворення (етюд, образок, реквієм тощо). "Великоформатна" проза письменника (повісті й романи) також позначена творчими шуканнями, цікавим видається дослідження жанрової природи творів з яскраво виявленими прикметами автобіографічності й пригодництва.

Василь Захарченко – представник покоління шістдесятників. У літературі він дебютував у 1964 році збіркою оповідань "Співучий корінь", яка вийшла у видавництві "Донбас". У той час були дуже популярними такі жанрові новотвори, як "новелети", "пастелі", "рондо", культивувалися "потік свідомості", ліризація прози, послаблення сюжетності. Але перші "проби пера" В. Захарченка були зорієнтовані на подачу матеріалу в межах неореалістичного канону з ледь відчутними імпресіоністичними ознаками. Перша збірка не отримала широкого розголосу серед читачів, небагато було і критичних відгуків. Як відзначає М. Слабошпицький, "дебют нагадував самого автора – винятково скромну, інтелігентну людину" [1: 140].

Збірка "Співучий корінь" мала підзаголовок "Новели", хоча твори, що до неї ввійшли, за жанровими показниками ближчі до оповідань, а деякі – до етюдів. З одинадцяти творів, вміщених у збірці, лише "Червоні волошки" і "Співучий корінь" є зразками новелістичного жанру. Визначальними його рисами прийнято вважати незвичайну подію, напружений драматизм, психологізм як "епіцентр настрою і думки" (В. Фащенко), несподіваний фінал. Обидва твори відображають реалії Великої Вітчизняної війни, позначені драматизмом оповіді, змалюванням незвичайних подій, емоційністю викладу. Крім того в цих творах маємо несподіване закінчення – смерть героїв.

Загибель червоноармійця Красноталя ("Червоні волошки") презентована крізь призму дитячого бачення, завдяки цьому посилюється емоційний вплив на читача. Діти стають свідками розправи німців над червоноармійцями в Чернечому Яру. Автор використовує художню деталь – букет волошок. Подаровані дитиною квіти від свіжої крові бійця стають червоними. Традиційно волошки вважаються символом ніжної і тонкої душевної краси, праведності і навіть святості. Застосований автором образ "червоних волошок" вияскравлює неприродність, антигуманність війни, в якій безвинно гинуть молоді люди.

"Співучий корінь" – теж майстерно закроена новела, що засвідчила талант автора в характеристиці внутрішнього стану матері, на руках якої помирає син. З розпачу вона втрачає розум, сприймає смерть дитини як сон, весело співає колискову. Оповідь ведеться від першої особи, головний герой – Юрко – стає свідком розправи над своїм товаришем Петром Чухлібом. Хлопці не встигли навіть скуштувати печеної картоплі, як їх зненацька застали німці. Розлючений байдкуванням робітників, поліцей Задою на очах у дорослих і дітей забив хлопця до смерті. Автор не описує страждань Петра, не вдається до філософствування, лише із сухістю неореаліста обмежується короткими промовистими реченнями: "Кигикнув чаєням Петро, випустив відро і впав на картоплиння. З рота потекла йому кров. З пазухи викотився дерев'яний скрипаль" [6: 21]. Майстерно зроблений Петром скрипаль (співучий корінь) став для автора художнім втіленням сотень розтоптаних окупантами дитячих життів. Незважаючи на певний схематизм у розробці образів, недостатню психологічну вмотивованість їх вчинків (зокрема поліцей), гіперболізацію (Петро помирає від одного удару прикладом), цей твір можна вважати знаковим, адже він дав назву дебютній збірці В. Захарченка.

З-поміж стильових особливостей першої збірки варто зазначити вагому роль заголовків-метафор ("Червоні волошки", "Співучий корінь", "Наяда"). Згодом це стане візитною карткою письменника (романи "Ярмарок", "Клекіт старого лелеки", "Прибутні люди"). Крім того заслуговує на увагу застосування у мовленні персонажів живої народної мови, фразеологізмів, наприклад: "тут їй жаба й цицьки дасть" [6: 21], "весь, як копієчка, на долоні" [6: 34], "що ти хочеш з чорта молока, як він не пасеться" [6: 36], "скільки не годуй вовка, а він аж реве за лісом" [6: 51], "іч як із своїм окіпцем до чужого пшінця підсідає" [6: 57] тощо.

Мові художнього твору В. Захарченко приділяє особливу увагу. На думку письменника, "мова – це та ж мелодія і ритм у музиці" [3: 7]. Більшість поціновувачів творчості В. Захарченка відзначають мовну оригінальність як одну з найсильніших сторін таланту письменника (відзначаючи водночас такі хиби, як публіцистичність, недостатню психологічну розробку персонажів). І. Дзюба констатує, що мова персонажів "стихійно-натхненна", "натуральна, та, що на очах твориться" [7: 124]. М. Дашківський пише про В. Захарченка як про художника слова, який соковитою мовою, "мов різнокольоровими барвами мережить тканину своєї оповіді" [8: 3]. Справді, з огляду на широке залучення у мовну тканину творів прислів'їв, приказок та крилатих висловів, а також на майстерність передачі народного мовлення, прозу Василя Захарченка можна порівняти з творами Бориса Харчука, Анатолія Дімарова, Григорія Гютюнника.

Ще однією важливою ознакою стилю В. Захарченка є ліризм, "згармонізований з уважним побутописанням" [7: 124]. Найбільше ліризує оповідь уведення пейзажів, які у творах В. Захарченка виконують не лише естетичну функцію, а й увиразнюють головну ідею, викристалізують її. Людина постає в гармонійному єднанні з природою, разом вони творять симфонію ідеального буття. Цікаво, що

рослинну символіку автор часто вводить навіть у портрети персонажів: "І очі, виявляється, вона [Оксана] мала карі, великі, наче каштани, з яких щойно спала зелена кожа" [6: 54].

Майстерні описи природи в малих прозових формах дають змогу називати їх етюдами. Етюд – це "невеликий за обсягом, переважно безсюжетний твір настроєвого характеру" [9: 252]. Заголовки творів В. Захарченка часто містять рослинну чи тваринну символіку ("Червоні волошки", "Бузковий пил", "Повітря пахло березою", "Час рожевих бутонів", "Коли спала іволга", "Перепелята"). Це дає підстави кваліфікувати їх як пейзажні замальовки. У цих творах сюжет окреслений "пунктирно", характери схематичні, позначені певною романтичною ідеалізацією, адже головна мета письменника – передати порухи юної душі, яка пізнає перше кохання. Пейзажі у творах лаконічні, але надзвичайно промовисті. Кількома влучними штрихами прозаїк, мов художник пензлем, творить об'ємне тло, на якому народжуються почуття. Наприклад: "Швидко намеркало. Високо в небі звисали темно-лілові хмари, вкладаючись над лісом на нічліг. У лісі стояв терпкий трунок, наче хто невидимий ходив хащами і виливав із срібних келихів прямо в траву густий мед. Липи доцвітали. Стало зовсім темно. Максим біг, відшукуючи стежку по пам'яті. А десь на тому кінці стежки вже причаїлась Оксана, стоїть чекає його, поки він примчить згори і зосліпу попаде прямо в її гарячі обійми" ("Коли спала іволга") [6: 59-60].

Синестезія звуків, кольорів, тактильних відчуттів, переживань у пейзажах дає змогу говорити про письменника як про справжнього художника слова. Наведений уривок яскраво ілюструє, як В. Захарченко словесними засобами примушує читача бачити кольори неба, "смакувати" запахом повітря, відчувати дотик гарячих тіл. Застосовуючи термінологію рецептивної естетики, звернення письменника до засобів образотворчого мистецтва запускають механізми "актуалізації" та "візуалізації" – формування в уяві реципієнта яскравої образної картини (візії).

Найяскравіше синтез мистецтв (слова й живопису) помітний у романі "Холодний профіль камеї" (2001) та новелі "Лад" (1995). Відчутною в цих творах стає малярська складова художнього тексту. Звернення письменника до засобів образотворчого мистецтва, застосування відповідної термінології творить синестезію – "одночасне виникнення двох відчуттів різної модальності при подразненні одного органа чуття" [10: 321].

Головний герой роману "Холодний профіль камеї" – художник Андрій Бекетний – упродовж усього твору "з акварельною обачністю" "доростає" до теми майбутньої картини. В. Захарченко пробує подати "розтин" внутрішнього буття творчої людини, дає можливість читачу простежити шлях од задуму мистецького твору до його завершення.

Не маючи хисту до малювання, автор завжди тонко відчуває природу, вміє відтворити словесними засобами гру кольорів та мінливість пейзажів. У найменшій дрібниці він бачить красу: "Імпресіоніст вже давно зняв нічну завісу з дерев, з будівель аж до самого обр'ю і вже трудиться, граючись численними райдугами барв <...> Мінливість кольорів, як і все в руці Божій, така швидка, що страшно навіть зайвий раз блимнути оком <...> Дивись і дивись, удивляйся в цю літургію живопису" [4: 285].

Як знайти потрібні кольори, передати задумане на папері? Пошуки Артема Бекетного віддзеркалюють шлях, який проходить кожен митець. В. Захарченко майстерно оперує термінологією художників, тіні, напівтони, відтінки кольорів вражають точністю. Як зазначає В. Коваленко, знахідкою письменника у творенні картини дійсності є сфумато (в образотворчому мистецтві – засіб, завдяки якому пом'якшуються постаті й предмети, що дає можливість передати оточуюче їх повітря) [11]. Сфумато бузкового кольору в завершеній Бекетним картині проектується на "сфуматне" майбутнє України, підкреслює відчуття тривоги, відповідальності за здобуту незалежність.

У новелі "Лад" теж наявні елементи синестезії. У творі є кілька часово-просторових зрізів, які об'єднує центр – зимовий вечір в оселі Величай. Лад і гармонія, що панують у сім'ї Величайів, контрастують із долею їхнього гостя Сергія Петровича, інженера колгоспу. Його сімейне життя – це пустка, самотність і безнадія. Увиразне такий контраст "шматочок літа", змальований на етюд: "Билась у шиби зима замерзлим дощем. Сяв із шафи подарований етюд. Там було таке літо..." [12: 16]. "Світлотіньові ефекти" картини, передані у дусі імпресіонізму, включають механізми "візуалізації". Крім того, невинуватою є колористика твору – перевага синього кольору (очі Сергія, небо, тіні на етюд, волошки, сльоза), що символізує вірність, чистоту душі.

Оригінальним є підзаголовок новели "Місяць уповні" – образок. Цей твір, пізніше перейменований на "Магнієвий спалах", виписаний із довершеною імпресіоністичною виразністю. Оповідь ведеться від 3-ої особи. Письменнику вдалося "схопити" й відтворити миттєві враження головного героя (alter ego автора Павла Величай). Натхненний нічним пейзажем Величай не усвідомлює, а скоріше відчуває "до останнього словечка ще ненаписані свої оповідання, повісті, романи, сповіді, які обов'язково напише" [12: 46].

Заслужують на увагу й інші авторські жанрові дефініції. Так, до характеристики генологічної своєрідності творів "Шістнадцять георгіївських кавалерів", "Очима до голубих віконниць" прозаїк застосовує підзаголовок "український реквієм". На думку М. Фоки, яка досліджувала специфіку художнього світу П. Тичини, "особливої уваги потребують твори, жанрові підзаголовки яких апелюють до інших видів мистецтв" [13: 40]. За словником, реквієм – це "багатоголосий циклічний вокальний чи

вокально-інструментальний твір скорботно-патетичного характеру" [9: 575]. Такий підзаголовок формує драматичний пафос ще до прочитання твору, підносить долю однієї родини до рівня трагедії українського народу.

Лише два твори в доробку В. Захарченка мають підзаголовок "український реквієм", але чимало інших теж претендують на таке жанрове визначення. "Часто чуєш такі моторошні історії, – зізнається письменник, – вихоплені з "чорних дірок" сталінщини, що рука не здіймається означити їх традиційно оповіданнями. Думаю, таке означення варто було б поставити й під оповіданнями "Танці після розстрілу" і "Чорна піхота" [3: 7].

В оповіданні "Очима до голубих віконниць" автор звертається до теми колективізації й Голодомору 1932–1933 рр., оповідає про життя родини Ковнів. Маючи непогане господарство, Семен Ковнір змушений віддати свого коня до колгоспу. Син господаря Василько дуже важко переживає розлуку зі своїм улюбленцем, а Морозко, ніби відчуваючи свою близьку смерть (через недбалство коні в колгоспі вимерли від сапу), у пошуках порятунку двічі втікає до господарів. Хворий кінь до останнього виконує непосильну роботу, навіть помираючи, він витягає голову в бік сяючої, білої оселі. Після того "очі Морозкові не зникали з вікна, бачив їх Василько і вдень, і вночі, коли б не глянув на нього" [14: 108]. Кінь наче хотів щось попередити про страшну трагедію, яка на них чекає. Через два роки всі вимруть у голодовку. І тоді вже образ кучерявого блакитноокого Василька бачитимуть селяни у вікні, а з голубих віконниць точитиметься свіжа кров невинно убієнних. Кровоточили навіть руїни хати, аж поки на дворищі не відслужили молебень й "усі згадали Бога, омочивши свої змучені душі щирими сльозами" [14: 111].

Прикметним у творі є образ зруйнованої хати. У широкому сенсі концепт "дім" позначає святе докільля буття людини. За С. Кримським, тут позначається сімейна цінність, сердечне єднання, родинна захищеність, "дім" характеризує антропоцентричне буття від сім'ї до національної свідомості [15]. Зруйнована "одмирська" хата символізує перерваність віковичних традицій, нівелювання сімейних цінностей, нищення українського народу. Тому оповідання звучить як справжній реквієм по сотням тисяч померлих.

Цікавою знахідкою можна вважати прийом одивнення – спробу письменника презентувати події "очима" коня. Такий же принцип В. Захарченко застосовує і в найновішому оповіданні "Забери мене додому" (2011), показуючи історію покинутого собаки. До речі, незважаючи на відсутність відповідного жанрового маркера, цей твір можна зарахувати до дитячої літератури. В. Захарченко ніколи не позиціонував себе як дитячий письменник, але збірки "Стежка" (1968), "Лозові кошики" (1986), "Нічні поїзди" (2003), "Крізь срібний іній" (2005) адресовані найперше до дітей та юнацтва.

Оповідання – одна з улюблених жанрових форм В. Захарченка, до якої він звертається протягом усього літературного шляху. Незважаючи на те, що кількісно більше оповідань написані в 60-80-ті роки, нова збірка письменника, яка от-от має вийти, знову засвідчує його увагу до малої прози.

Знайомство з рукописом дає підстави говорити про творчі експерименти – звернення до такої жанрової форми як мікроновела, новела-діалог. Скажімо, новела "Мати" складається лише з двох речень: " – Легко з роботи без пам'яті, а мої дрібненькі, мов курчата, на призьбі збилися, куняють поночі. Та крихітки в рот не кину – все їм, усе для них... ". Такі новели – як іскри, спалахи думки, вони залучають читача до активної творчої роботи, адже позбавлені описовості, розробки характерів, мають невиразний сюжет. Твори сприймаються як яскраві імпресіоністичні мазки пензлем на полотні сірої буденності.

Цікавим, на наш погляд, є розуміння самим письменником жанрових дефініцій. Так, в особистій розмові В. Захарченко відзначив свою вірність фактажу, описовості й деталізації: "Твір на реальних подіях у мене завжди краще виходив, ніж на вигаданих. Тож усе починається з реального факту" [2: 5]. Більшість своїх творів письменник кваліфікує як оповідання. Тоді як новела, відповідно до його бачення, – це структура вибуховіша, стрункіша, оригінальніша. На думку В. Захарченка, замальовки й етюди – це радше творчі експерименти, аніж продуктивна для нього жанрова форма.

Найбільшого розквіту талант письменника сягнув у романах. Уперше до великих жанрових форм прозаїк звертається в 1982 році. Тоді тривала робота над повістю "Постріл", романом "Ярмарок". Еволюціонуючи від малої епічної форми до великої, виростаючи з новели-факту, новели-замальовки, письменник все ж застосовує схожий принцип: рух від конкретного до загального, від реального факту до типізації.

Жанрова природа "великої прози" письменника не надає можливостей для такої широкої інтерпретації, як "малі" форми. Та все ж повісті й романи В. Захарченка, майстерно закреслені в традиційному неореалістичному струмені, є різномісними. Так, у повістях "Брат милосердний", "Ярмарок" порушені екзистенційні проблеми (народ у війні), "Клекіт старого лелеки" вирізняє морально-психологічна інтенціональність, "Великі лови" – роман з яскравими ознаками пригодницького жанру, "Пий воду з криниці твоєї" можна визначити як роман-диспут, "Прибутні люди" характеризуються філософічною вдумливістю у поєднанні з психологізмом та епічним розмахом у зображенні подій. Щодо структурно-композиційних особливостей цікавим є роман "Довгі присмерки" – його розділи

відзначаються певною самостійністю, застосований принцип мозаїчності дає змалювати найширшу епічну картину буття українського народу під час війни й після неї.

Більшість романів В. Захарченка відзначаються лінійністю часу, часо-просторові зміщення та ретроспекції відіграють важливу роль у побудові роману-сповіді "Талан", повісті "Брат милосердний", деяких оповідань ("Деся там, куди він не знає дороги", "Tenente!... О, мій tenente").

Перспективним для подальшої студії вважаємо більш детальний аналіз жарової специфіки великої прози В. Захарченка, зокрема автобіографічних романів "У морі немає броду", "Білі вечори", "І настали жнива...". Детальнішого висвітлення потребує також проблематика творів, аналіз провідних тем – осмислення трагедій Великої Вітчизняної війни, Голоду 1933, 1947 років, репресій проти українського народу.

Висновки. Аналіз жанрово-стильової специфіки творів В. Захарченка засвідчує неабиякий талант письменника у відображенні життя, майстерність творення малих жанрів (новели, оповідання, етюди, образки), вдалі експерименти в царині "великоформатних" епічних жанрів (роман-диспут, пригодницький роман тощо).

Визначальні риси індивідуального стилю В. Захарченка (зокрема, глибокий ліризм, тонкий психологізм, висока емоційна наснага, гуманістичний пафос) виявилися вже в першій збірці. Надалі письменник посилює емоційний спектр вислову, увиразнює психологізм прози, сягає глибинного розкриття екзистенційних проблем людського буття. Жанр роману з високою сконденсованістю думки, глибиною психологічної розробки характерів, масштабністю змальованих картин надає йому можливість більш повно, детально розкрити тему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Слабошпицький М. Без цього він просто не уявляється / М. Слабошпицький // Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. – 2003. – № 2. – С. 140–142.
2. Кривописина К. "Я почуваю себе дома скрізь, аби тільки в Україні" (інтерв'ю з В. Захарченком) / К. Кривописина // Черкаський край. – 2011. – 14 січня. – 5 с.
3. Пашенко В. Про внутрішній голос – серйозно (інтерв'ю біля робочого столу) / В. Пашенко // Літературна Україна. – 1990. – 24 травня. – 7 с.
4. Захарченко В. У магнієвому спаласі : щоденник / В. Захарченко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2009. – 636 с.
5. Поліщук В. Василь Захарченко. Штрихи до творчого портрета / В. Поліщук. – Черкаси : Сіач, 1997. – 86 с.
6. Захарченко В. Співучий корінь : новели / В. Захарченко. – Донецьк : Вид-во "Донбас", 1964. – 87 с.
7. Дзюба І. Визріває слово правди / І. Дзюба // Київ. – 1987. – № 3. – С. 122–125.
8. Дашківський М. Торкнутися струн людського серця (про книгу В. Захарченка "Лозові кошики") / М. Дашківський // Черкаська правда. – 1986. – 8 червня. – 3 с.
9. Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва]. – [2-е вид., випр. і доп.]. – К. : Вид. центр "Академія", 2006. – 752 с.
10. Психологічна енциклопедія / [авт.-упор. О.М. Степанов]. – К. : Академвидав, 2006. – 422 с.
11. Коваленко В. "Від точки до крапки" (психологія творчості українського "бекетного" в романі Василя Захарченка "Холодний профіль камеї") / В. Коваленко // Письменники-шістдесятники з Черкащини. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – С. 42–50.
12. Захарченко В. Нічні поїзди : новели / В. Захарченко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2003. – 48 с.
13. Фока М. Синтез мистецтв у поетичній творчості Павла Тичини : [монографія] / М. Фока. – Кіровоград : МПП "Антураж А", 2012. – 340 с.
14. Захарченко В. На відстані зойку : оповідання, щоденник / В. Захарченко. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2007. – 512 с.
15. Кримський С. Архетипи української культури / С. Кримський // Феномен української культури : методологічні засади осмислення / [за ред. В. Шинкарука, Є. Бистрицького]. – К. : Фенікс, 1996. – С. 91–112.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Slaboshpyts'kyi M. Bez chogo vin prosto ne uivliaetsia [He Can't be Imagined without This] / M. Slaboshpyts'kyi // Ukrain'ska mova i literatura v serednikh shkolakh, gimnaziiah, litseiakh ta kolegiumakh [Ukrainian Language and Literature in the Secondary Schools, Gymnasiums, Lyceums and Colleges]. – 2003. – № 2. – S. 140–142.
2. Kryvopyshyna K. "Ya pochuvaiu sebe doma skriz', aby til'ky v Ukraini" (interv'iu z V. Zakharchenkom) ["I Feel Myself at Home Everywhere, if only in Ukraine" (the Interview with V. Zakharchenko)] / K. Kryvopyshyna // Cherkas'kyi krai [Cherkas'kyi krai]. – 2011. – 14 sichnia. – 5 S.
3. Pashchenko V. Pro vnutrishnii golos – seriozno (interviu bilia robochogo stolu) [About the Inner Voice in Earnest (the Interview at the Desktop)] / V. Pashchenko // Literaturna Ukraina [Literary Ukraine]. – 1990. – 24 travnia. – 7 s.
4. Zakharchenko V. U magnievomu spalasi [In the Magnesium Flashlight] : [shchodennyk] / V. Zakharchenko. – Cherkasy : Vyd. Chabanenko Yu. A., 2009. – 636 s.
5. Polishchuk V. Vasyl' Zakharchenko. Shtrykhy do tvorchogo portreta [Vasyl' Zakharchenko. Strokes for a Creative Portrait] / V. Polishchuk. – Cherkasy : Siiach, 1997. – 86 s.
6. Zakharchenko V. Spivuchy korin' [A Melodious Roof] : [novely] / V. Zakharchenko. – Donets'k : Vyd-vo "Donbas", 1964. – 87 s.
7. Dziuba I. Vyzrivae slovo pravdy [The Word of Truth Matures] / I. Dziuba // Kyiv [Kyiv]. – 1987. – № 3. – S. 122–125.

8. Dashkivskyi M. Torknutysia strun luids'kogo sertsia (pro knygu V. Zakharchenka "Lozovi koshyky") [To Touch the Strings of the Human Heart (about the Book by Zakharchenko "Vine Baskets")] / M. Dashkivskyi // Cherkas'ka pravda [Cherkas'ka Pravda]. – 1986. – 8 chervnia. – 3 s.
9. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Literary Dictionary] / [za red. R. T. Gromiaka, Yu. I. Kovaliva]. – [2-e vyd., vypr., dop.]. – K. : Vyd. tsentr "Akademiia", 2006. – 752 s.
10. Psykhologichna entsyklopediia [Psychological Encyclopedia] / [avt.-upor. O. M. Stepanov]. – K. : Akademydav., 2006. – 422 s.
11. Kovalenko V. "Vid tochky do krapky" (psykholohiia tvorchosti ukrains'kogo "beketnogo" v romani Vasylia Zakharchenka "Kholodnyi profil' kamei") ["From Point to Point" (the Psychology of the Creativity of the Ukrainian "Beket" in the Novel by V. Zakharchenko "Cold Profile of Cameo")] / V. Kovalenko // Pysmennykyshistdesiatnyky z Cherkashhyny [Writers of the Sixtieth from Cherkashchyny]. – Cherkasy : Brama-Ukraina, 2006. – S. 42–50.
12. Zakharchenko V. Nichni poizdy [Night Trains] : novely / V. Zakharchenko. – Cherkasy : Vyd. Chabanenko Y. A., 2003. – 48 s.
13. Foka M. Syntez mystetstv u poetychnii tvorchosti Pavla Tychyny [Synthesis of Arts in the Poetic Works by Pavlo Tychyna] : [monografiia] / M. Foka. – Kirovograd : MPP "Anturazh A", 2012. – 340 s.
14. Zakharchenko V. Na vidstani zoiku : opovidannia, shchodennyk [On the Distance of Wail : Stories, Diary] / V. Zakharchenko. – Cherkasy : Vyd. Chabanenko Yu. A., 2007. – 512 s.
15. Kryms'kyi S. Arkhetypy ukrains'koi kul'tury [Archetypes of Ukrainian Culture] / S. Kryms'kyi // Fenomen ukrains'koi kul'tury : metodologichni zasady osmyslennia [The Phenomenon of the Ukrainian Culture : Methodological Bases of Understanding] / [za red. V. Shynkaruka, Ye. Bystryts'kogo]. – K. : Feniks, 1996. – S. 91–112.

Матеріал надійшов до редакції 06.08. 2013 р.

Кривошишина К. С. Жанрово-стилевые особенности художественной прозы Василя Захарченко.

В статье впервые сделана попытка комплексного осмысления основных жанрово-стилевых категорий художественной прозы В. Захарченко от 60-х годов XX века до сегодня. В частности, автор предлагает различать такие жанры малой прозы писателя как новелла, этюд, образок, реквием, микроновелла, новелла-диалог. Отдельное внимание уделено анализу взаимодействия слова и живописи – синтеза искусств – в прозе В. Захарченко. Основные стилиевые приемы проиллюстрированы на примере первого сборника прозаика "Поющий корень". Предлагается также обзор жанровой специфики романов и повестей В. Захарченко.

Kryvopyshyna K. S. Genre and Style Peculiarities of the Prose by Vasyl' Zakharchenko.

The attempt to make the complex interpretation of the major categories of genre and style of prose by V. Zakharchenko from the 60ties (the XX century) up to nowadays is presented in the article. In particular, the author offers to separate such genres of the writer's short prose as a short story, a sketch, "obrazok", a requiem, a little short story, a story-dialogue. The special attention is paid to the analysis of the word and art interaction – art synthesis – in the prose by V. Zakharchenko. The main stylistic techniques are illustrated on the example of the first collection of prose "A Melodious Root". The survey of the genre specification of novels and stories by Zakharchenko is also offered.